

Sygn. akt III A Ua 126/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Kazimierz Josiak (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Ciuraszkiewicz SO del. Ireneusz Lejczak
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wypłatę wstrzymanej emerytury

na skutek apelacji K. D.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

we Wrocławiu

z dnia 30 listopada 2011 r. sygn. akt VIII U 2210/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 września 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. zawiesił wypłatę emerytury K. D. w związku z kontynuacją zatrudnienia.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z 30 listopada 2011 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni. Rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy powziął po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

K. D., ur. (...), decyzją ZUS-u z 13 października 2010 r. nabyła prawo do świadczenia emerytalnego od 1 lipca 2010 r. Świadczenie było waloryzowane decyzją z 1 marca 2011 r. Przez cały okres od dnia nabycia prawa do emerytury wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie w Centrum (...) we W. oraz w Zespole Szkół nr (...) we W..

W styczniu 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował osoby pobierające emerytury o obowiązujących od dnia wejścia w życie Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., nr 257, poz. 1726) warunkach pobierania emerytury, i o tym że począwszy od 1 października 2011 r. prawo do emerytury przyznanej przed dniem 1 stycznia 2011 r. ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższa zasada dotyczy także emerytów, którzy ukończyli wiek wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. W związku z powyższym od 1 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał wypłatę emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i okresowych emerytur kapitałowych, pobieranych przez osoby, które nie rozwiązały stosunku pracy zawartego przed dniem nabycia prawa do emerytury. Wstrzymana zostanie również wypłata okresowej emerytury kapitałowej, wypłacanej z innym niż emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych świadczeniem, do którego prawo ustalił oddział ZUS albo inny organ emerytalny lub rentowy. W przypadku rozwiązania stosunku pracy po dniu 30 września 2011 r. wypłata emerytury zostanie podjęta:

- od pierwszego dnia miesiąca, w którym został rozwiązany stosunek pracy, jeśli stosunek pracy został rozwiązany w innym dniu niż ostatni dzień miesiąca;
- od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został rozwiązany stosunek pracy, jeśli stosunek pracy został rozwiązany z ostatnim dniem miesiąca;
- nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym został zgłoszony wniosek o podjęcie wypłaty emerytury, wraz z dołączonym dokumentem potwierdzającym rozwiązanie stosunku pracy, tj. świadectwem pracy lub zaświadczeniem wystawionym przez pracodawcę.

Wobec powyższego, z uwagi na fakt, że wnioskodawczyni nadal kontynuuje zatrudnienie w Centrum (...) we W. oraz w Zespole Szkół nr (...) we W. i nigdy nie rozwiązała stosunku pracy z tymi pracodawcami, organ rentowy decyzją z 13 września 2011 r. wstrzymał z dniem 1 października 2011 r. wypłatę emerytury.

W tym stanie Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd wskazał, że z dniem 1 stycznia 2011 r. wszedł w życie przepis art. 103 a Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), na mocy którego prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Osobom, które na dzień 1 stycznia 2011 r. pobierały emeryturę i pracowały bez rozwiązania stosunku pracy, ustawodawca pozostawił możliwość łączenia świadczenia z wynagrodzeniem do końca września 2011 r.

Rozwiązanie uniemożliwiające wypłatę świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy funkcjonowało w polskim systemie emerytalnym w okresie od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. Poddane ono zostało kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który wyrokiem z 7 lutego 2006 r., sygn. akt SK 45/04 uznał je za zgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Tymczasem z dniem 8 stycznia 2009 r., art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej został uchylony i w konsekwencji osoby nabywające prawo do emerytury mogły ją pobierać obok uzyskiwanych przychodów bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Osoby, które nie ukończyły powszechnego wieku emerytalnego zostały objęte zasadami zawieszalności świadczeń, natomiast osoby, które ukończyły powszechny wiek emerytalny zaczęły pobierać emerytury bez względu na wysokość osiąganego przychodu.

W styczniu 2011 r. wszedł w życie przepis art. 103 a, na mocy którego wypłata emerytury w przypadku osiągnięcia przychodów została ponownie uzależniona od rozwiązania stosunku pracy.

W myśl art. 6 Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. nr 228, poz. 1507 ze zm.) w ustawie o emeryturach i rentach z FUS wprowadzone zostały następujące zmiany:

1) art. 103 ust. 1 i 2 otrzymał brzmienie:

- ust. 1 – „Prawo do emerytur i rent ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106”.
- ust. 2 – „Przepisu ust. 1 nie stosuje się do emerytów, którzy ukończyli 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), z zastrzeżeniem art. 103a”.

2) po art. 103 dodano art. 103 a w brzmieniu: „Prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego”.

Sąd Okręgowy wskazał, że istota instytucji zawieszania świadczenia sprowadza się do stosunkowo prostej reguły: osoby o nabytym prawie do emerytury/renty nie mogą realizować swych uprawnień przez czas trwania przeszkody przewidzianej w ustawie, nie tracąc prawa do pobierania świadczeń za okresy po ustaniu przeszkody. Przeszkody te związane są z nakładanymi ograniczeniami w zakresie dopuszczalnego kontynuowania zatrudnienia po przejściu na emeryturę/rentę i łączenia dochodów z pracy z długoterminowymi świadczeniami z ubezpieczenia społecznego.

Nowelizacja ustawy o emeryturach i rentach z FUS (wprowadzająca zmianę art. 103 ust. 1 i 2 i dodająca nowy art. 103 a) dotyczy w szczególności osób, które w wyniku zmiany przepisów po 8 stycznia 2009 r., skorzystały z możliwości przejścia na emeryturę bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Zmiany oznaczają, że osoba, która na dzień wejścia w życie ustawy pobiera emeryturę i wciąż pracuje na etacie w swoim zakładzie pracy, jeśli nadal będzie chciała kontynuować pobieranie świadczenia, będzie się musiała z tej pracy zwolnić. Nie ma przy tym zastrzeżenia, aby po przejściu na emeryturę osoba taka nie mogła zatrudnić się ponownie w tym samym lub innym zakładzie pracy. W przypadku emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie powołanych przepisów ustawy, wprowadzone zmiany są stosowane począwszy od dnia 1 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w ciągu 30 dni od wejścia w życie ustawy miał obowiązek poinformować te osoby o zmianie przepisów, zaś zainteresowani powinni byli decyzję podjąć przed dniem 1 października 2011 r.

Z zebranego materiału dowodowego wynika, że decyzja o przyznaniu K. D. świadczenia emerytalnego wydana została w 13 października 2010 r. (emerytura przysługuje od 1 lipca 2010 r.), a zatem przed dniem wejścia w życie znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nadto, pobierała ona przyznane jej świadczenie kontynuując jednocześnie zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy, na rzecz którego wykonywała zatrudnienie bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury, tj. w Centrum (...) we W. oraz w Zespole Szkół nr (...) we W.. Trafnie więc zauważył organ rentowy, że swoim zachowaniem wnioskodawczyni wyczerpała dyspozycję znowelizowanego art. 103 a ustawy emerytalno-rentowej i zasadnie wstrzymał jej wypłatę świadczenia emerytalnego. Z tych względów decyzję organu rentowego z 13 września 2011 r. o wstrzymaniu jej wypłaty świadczenia emerytalnego uznać należało za prawidłową i zgodną z prawem. Sąd zwrócił uwagę, że wstrzymanie wypłaty emerytury nie oznacza całkowitego pozbawienia wnioskodawczyni prawa do jej pobierania. W przypadku przedłożenia w oddziale ZUS-u świadectwa pracy lub zaświadczenia dokumentującego fakt rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, K. D. będzie mogła ubiegać się o przywrócenie wypłaty tego świadczenia, na co też zwrócił uwagę organ rentowy w spornej decyzji.

Apelację wywiodła K. D., zaskarżając wyrok w całości. Orzeczeniu zarzuciła naruszenie art. 2, art. 8, art. 87 ust. 1 oraz art. 178 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez ich niezastosowanie. Wniosła o zmianę wyroku i uwzględnienie odwołania w całości.

W uzasadnianiu zarzutów apelująca podniosła, że zgodnie z art. 8 Konstytucji sądy obowiązane są bezpośrednio stosować Konstytucję, zaś w jej art. 2 zostały wyrażone zasady demokratycznego państwa prawnego oraz zasady niedziałania prawa wstecz, ochrony praw nabytych i zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Przepis, który Sąd wskazał, jako podstawę swojego rozstrzygnięcia, jest niezgodny z w/w zasadami. Artykuł 103 a ustawy o emeryturach i rentach narusza zasadę niedziałania prawa wstecz, ponieważ ustawodawca nie przewidział żadnej regulacji wyłączającej z zakresu działania art. 103 a ustawy emerytalnej osób, które uprzednio nabyły zgodnie z przepisami prawo do emerytury bez rozwiązywania stosunku pracy. Jest również niezgodny z zasadą ochrony praw nabytych, ponieważ ustawa ta pozbawiła z mocą wsteczną prawa wykonywania zatrudnienia z jednoczesnym pobieraniem emerytury te osoby, które prawo to nabyły przed dniem wejścia w życie art. 103 a ustawy emerytalnej, w sposób zgodny z obowiązującym wówczas stanem prawnym.

Ponadto przepis ten tworzy fikcję w przedsiębiorstwach prywatnych, w których pracownik może zwolnić się na jeden dzień i ponownie podjąć zatrudnienie, co pozwala mu na pobieranie emerytury. Prowadzi to do dyskryminacji osób zatrudnionych w tzw. budżetówce, które nie mają możliwości, aby zwolnić się z pracy na jeden dzień, ponieważ do podjęcia zatrudnienia na danym stanowisku wymagany jest udział w konkursie. Różnicuje to sytuację obywateli, stanowiąc ukryty sposób na eliminację starszych pracowników z rynku pracy.

W ocenie skarżącej, Sąd Okręgowy wydając zaskarżony wyrok nie zastosował przepisów Konstytucji, które stanowią, że jest ona najwyższym źródłem prawa w Polsce, zaś ustawy powinny być z nią zgodne. Sąd nie zwrócił się również z pytaniem o zgodność w/w przepisu z Konstytucją do Trybunału Konstytucyjnego, pomimo wniosku K. D..

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd I instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, wyprowadził trafne wnioski i wydał wyrok zgodny z obowiązującym stanem prawnym.

Spór w sprawie wymagał rozstrzygnięcia, czy organ rentowy zasadnie zawiesił wypłatę świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni, z uwagi na kontynuację zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Apelująca zarzucała sprzeczność zaskarżonej decyzji z 13 września 2011 r. oraz jej uzasadnienia z przepisami Konstytucji RP. Wskazać należy, że sprzeczność ta nie może być usuwana przez sąd powszechny samodzielnie z uwagi na to, że zgodnie z art. 178 ust. 1 Konstytucji sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. I choć art. 193 Konstytucji przewiduje możliwość przedstawienia przez każdy sąd Trybunałowi Konstytucyjnemu, który jest jedynym organem powołanym do badania aktów normatywnych z Konstytucją, pytania prawnego co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, taka konieczność nie zachodzi w sprawie, bowiem w Trybunale Konstytucyjnym już toczy się postępowanie zainicjowane przez grupę senatorów o zbadanie zgodności art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim z powodu uzyskania przez emeryta przychodu z tytułu zatrudnienia kontynuowanego po nabyciu prawa do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą skutkuje zawieszeniem prawa do emerytury również wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy z art. 2, art. 21, art. 64 Konstytucji RP oraz art. 1 deklaracji Protokołu dodatkowego nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Kierowanie kolejnego pytania do Trybunału Konstytucyjnego w tej kwestii jest niecelowe, a z drugiej strony nie pozbawia wnioskodawczyni, gdy zapadnie dla niej i dla innych ubezpieczonych korzystny wyrok Trybunału, prawa do wznowienia postępowania w myśl art. 401¹ kpc.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że zagadnieniem prawnym uniemożliwiającym wypłatę świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy zajmował się już TK w 2006 r. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 7 lutego 2006 r., sygn. akt SK 45/04, uznał je za zgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał stwierdził wówczas, że w przypadku sfery uprawnień zagwarantowanych przez ustawę i wykraczających poza konstytucyjną istotę prawa do minimalnego zabezpieczenia, ustawodawca może - co do

zasady - znieść uprawnienia wykraczające poza konstytucyjną istotę prawa do zabezpieczenia społecznego. W każdym przypadku zmiany te powinny jednak być dokonywane przy poszanowaniu pozostałych zasad i norm konstytucyjnych wyznaczających granice swobody prawodawcy wprowadzania zmian do systemu prawnego, a w szczególności zasady ochrony zaufania jednostki do państwa, zasady ochrony praw nabytych oraz wymogu zachowania odpowiedniego *vacatio legis*. W rozpoznawanej sprawie „próżnowanie ustawy” obejmowało zaś odpowiednio długi okres, tj. od wejścia w życie nowelizacji ustawy emerytalno-rentowej od 1 stycznia 2011 r. do końca września 2011 r. Ponadto to Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wyjaśniał, że dyrektywa rozwoju ubezpieczeń społecznych nie wyklucza zmian regulacji prawnych przewidzianych we wcześniejszych ustawach, pod warunkiem zachowania istoty tych uprawnień, przy czym nie zawsze te zmiany muszą iść w kierunku korzystnym dla adresatów (orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 20 listopada 1995 r. w sprawie K 23/95 oraz z 17 lipca 1996 r. w sprawie K 8/96).

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawczyni uzyskała prawo do emerytury od 1 lipca 2010 r. Przed nabyciem prawa do świadczenia emerytalnego do chwili obecnej wnioskodawczyni pozostaje w stosunku pracy z Centrum (...) we W. oraz w Zespole Szkół nr (...) we W..

Wejście w życie przepisu art. 28 Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 257, poz. 1726), zgodnie z którym począwszy od 1 października 2011 r. prawo do emerytury przyznanej przed 1 stycznia 2011 r., ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, stanowi podstawę prawną do zawieszenia prawa do świadczenia emerytalnego.

W związku z kontynuacją przez wnioskodawczynię zatrudnienia, zaskarżoną decyzją organ rentowy wstrzymał jej wypłatę emerytury. Zawieszenie wypłaty świadczenia nastąpiło zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutów apelacji. Ustawodawca bowiem nie różnicuje ubezpieczonych według miejsca i rodzaju ich zatrudnienia, a jedynie odnosi się do samego faktu kontynuacji tego zatrudnienia, bez przerwania go w związku z uzyskaniem prawa do emerytury.

Sąd stwierdził, że konstytucyjnie chronione prawo wnioskodawczyni do emerytury nabyte od 1 lipca 2010 r. nie zostało naruszone w wyniku zmiany przepisów. Wnioskodawczyni ma nadal prawo do pobierania emerytury w przypadku rozwiązania stosunku pracy z obecnym pracodawcą. Tym samym stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja o wstrzymaniu wypłaty emerytury jest prawidłowa.

Sąd Apelacyjny nie znalazł żadnych podstaw do podważenia prawidłowości i zaskarżonego wyroku, z tego też względu na mocy art. 385 kpc orzekł o oddaleniu apelacji wnioskodawczyni jako nie zasługującej na uwzględnienie.

R.S.